नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिमको

बार्षिक कार्य सम्पादन प्रतिवेदन

(**Proactive Disclosure**)

(२०७९)

विषय सूची

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र ४

२. कर्मचारी संख्या र विवरण ६

४. प्रदान गरिने सेवा.. १२

५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी १५

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि १६

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी.. १६

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी १७

९. सम्पादन गरेको कामको विवरणः.. १७

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद.. २३

११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची.. २४

१२. प्रमुख उपलब्धि सूचकः २७

१३. पर्यटकीय तथ्याँकः.. २९

१४. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः.. ३०

१५. प्रमुख आयोजनाहरुको आ.व. २०७६/७७ र २०७७/७८ को प्रथम चौमासिकको भौतिक प्रगतिको तुलनात्मक स्थितिः............. ३१

१६. नेपाल सरकार (मा.मन्त्रीस्तर) को मिति 2079/04/08 गतेको निर्णयबाट नेपालको पर्यटन क्षेत्र पुनरुत्थानको कार्ययोजना ।:.... ३१

परिचय

तुलनात्मक र प्रतिस्पर्धात्मक लाभका दृष्टिले नेपालको आर्थिक विकासको प्रमुख आधार रहेको पर्यटन क्षेत्रले विदेशी मुद्रा आर्जन, रोजगारी सिर्जना, आर्थिक कृयाकलाप अभिवृद्धि र समग्र आर्थिक विकास र समुन्नतिमा टेवा पुर्याउँदै आएको छ। देशमा रहेका सम्पूर्ण ऐतिहासिक, प्राकृतिक र साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकास गरी तिनको आर्थिक उपयोग गर्दै पर्यटनलाई मुलुकको आर्थिक आधारको रुपमा ग्रामीण तहसम्म विकास र विस्तार गरी यसको प्रतिफल जनजीवनको तल्लो तहसम्म पुर्याउन संस्कृति र पर्यटन क्षेत्रको विविधिकरण, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनु आवश्यक छ।

पर्यटकहरुको आवागमन शुरुवातसँगै नेपालमा पर्यटन क्षेत्रका कार्यक्रमहरुलाई व्यवस्थित रुपले अगाडि बढाउन सर्वप्रथम वि.सं. २०१६ सालमा पर्यटन बोर्डको स्थापना भएको थियो। वि.सं. २०१८ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग गठन भएकोमा पर्यटन गुरुयोजना र प्रशासन सुधार आयोग, २०३२ को सिफारिस समेतका आधारमा पर्यटन क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास तथा प्रबर्द्धन गर्न केन्द्रीय पर्यटन प्रशासनिक निकायको रुपमा वि.सं. २०३४ सालमा पर्यटन मन्त्रालयको स्थापना भएको हो। वि.सं. २०३९ सालमा निर्माण तथा यातायात मन्त्रालय अन्तर्गतको हवाई विभागलाई समावेश गरी पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय स्थापना गरियो। मुलुकले अवलम्बन गरेको खुला बजारमुखी अर्थतन्त्रमा सरकारको भूमिका र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न वि.सं. २०५५ सालमा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गतका २ (दुई) वटा विभागहरु हवाई विभाग र पर्यटन विभागलाई खारेज गरी क्रमशः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण र नेपाल पर्यटन बोर्डको स्थापना गरियो। वि.सं. २०५७ सालदेखि संस्कृति क्षेत्रको समेत कार्य गर्ने गरी संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको रुपमा अगाडि बढाइयो। पर्यटन उद्योगको व्यवस्थापन, पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटकको सुरक्षा लगायत कार्यहरु गर्न नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७१ श्रावण २ गतेको निर्णयनुसार मिति २०७१ भाद्रदेखि पर्यटन विभागको स्थापना गरिएको छ।

नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन क्षेत्रको महत्व बढ्दै गए अनुरुप यसलाई प्रमुख प्राथमिकताको क्षेत्रमा राखिएको, नेपालको सांस्कृतिक विविधता अनुपम रहेकोले यसलाई संरक्षण,

विकास र प्रबर्द्धन गर्दै यसको आर्थिक उपयोग एवम् पर्यटनको मुख्य उत्पादन र गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न आवश्यक भएको, साथै हवाई सेवाले भौगोलिक विषमतामा यातायात सेवा उपलब्ध गराउनुको अतिरिक्त बाह्य र आन्तरिक रुपमा पहुँच विस्तार भै पर्यटन सेवामा समेत पर्याप्त योगदान पुर्याउने भएकोले यी तीनओटै क्षेत्रलाई एकीकृत रुपमा अगाडि बढाउन एउटै मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रमा राखिएको पाइन्छ।

१. मन्त्रालयको कार्य क्षेत्र

नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः

१. संस्कृति, ललितकला, धर्म, सभ्यता र सम्पदा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड

२. पुरातात्विक महत्वका स्थान र प्राचीन स्मारक सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन

३. राष्ट्रिय संग्रहालय अभिलेखालय

४. अन्तर्राष्ट्रिय एवं राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक पुरातात्विक धार्मिक एवं सांस्कृतिक महत्वका स्थल एवं विश्व सम्पदा सूचीकृत सम्पदा सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड संरक्षण सम्भार अध्ययन अनुसन्धान उत्खनन पुनर्निर्माण र प्रचार प्रसार

५. प्राकृतिक धार्मिक सांस्कृतिक पुरातात्विक साहसिक पर्यटन सम्बन्धी नीति मापदण्ड र नियमन

६. केन्द्रीयस्तरका प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्बन्धी नीति तथा कानून

७. विदेशी मित्र राष्ट्रहरुसंग भएका सन्धी सम्झौता लगायत राष्ट्रिय महत्वका दस्तावेज संरक्षण

८. पर्यटन सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड

९. क्यासिनो सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन

१०. पर्वतारोहण ट्राभल ट्रेकिङ्ग सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन

११. पर्यटन शुल्क निर्धारण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन

१२. भाषा आयोग नेपाल प्रज्ञाप्रतिष्ठान नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल संगीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठान

१३. पशुपति क्षेत्र विकास कोष लुम्बिनी विकास कोष वृहत्त जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्

१४. विभिन्न जात धर्म जाति सम्प्रदाय भाषा भाषिकाको साहित्य संगीत लिपी कला संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड

१५. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुहरुको जाँच र अनुमति

१६. वायुयान निर्माण तथा डिजाइन संचालन र मर्मत संभार विमानस्थल निर्माण तथा संचालन एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको इजाजत र नियमन

१७. हवाइभाडा विमानस्थल शुल्क एयर नेभिगेसन सेवाशुल्क र नियमन

१८. वायुसेवा कार्यसंचालन अनुमति इजाजत र उडान अनुमति

१९. नागरिक उड्डयन सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन

२०. नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविदहरुको अनुमतिपत्र स्तर निर्धारण र नियमन

२१. हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर मापदण्ड मार्गदर्शन र कार्यान्वयन

२२. एयर नेभिगेशन र एयर ट्राफिक सेवा

२३. हवाईक्षेत्र व्यवस्थापन

२४. उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा

२५. उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय

२६. अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण संचालन र व्यवस्थापन

२७. वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी

२८. अल्ट्रालाइट प्यारागलाइडिङ्ग ह्याङ्गलाइडिङ्ग जस्ता हवाई खेल साहसिक उड्डयन मनोरञ्जनात्मक उड्डयन क्रियाकलाप सम्बन्धी नीति र मापदण्ड

२९. प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन

३०. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासंग सन्धी सम्झौता अभिसन्धी सम्पर्क र समन्वय

३१. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान प्राधिकरण समिति प्रतिष्ठान कम्पनी आदिको संचालन र नियमन

३२. नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्रगत आर्कियोलजी समूहको संचालन

३३. नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अन्तर्गत देहायका समूहो संचालनः

क. सिभिल इञ्जिनियरिङ्ग समूह अन्तर्गत एयरपोर्ट उपसमूह

ख. एरोनोटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह

ग. सिभिल एभिएसन अपरेशन एण्ड इञ्जिनियरिङ्ग समूह ।

३४. **Digital FrameWork Nepal** अन्तर्गत रहेका कार्यक्रम संचालन गर्ने

२. कर्मचारी संख्या र विवरण

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ।

चित्र १. संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको संगठन संरचना

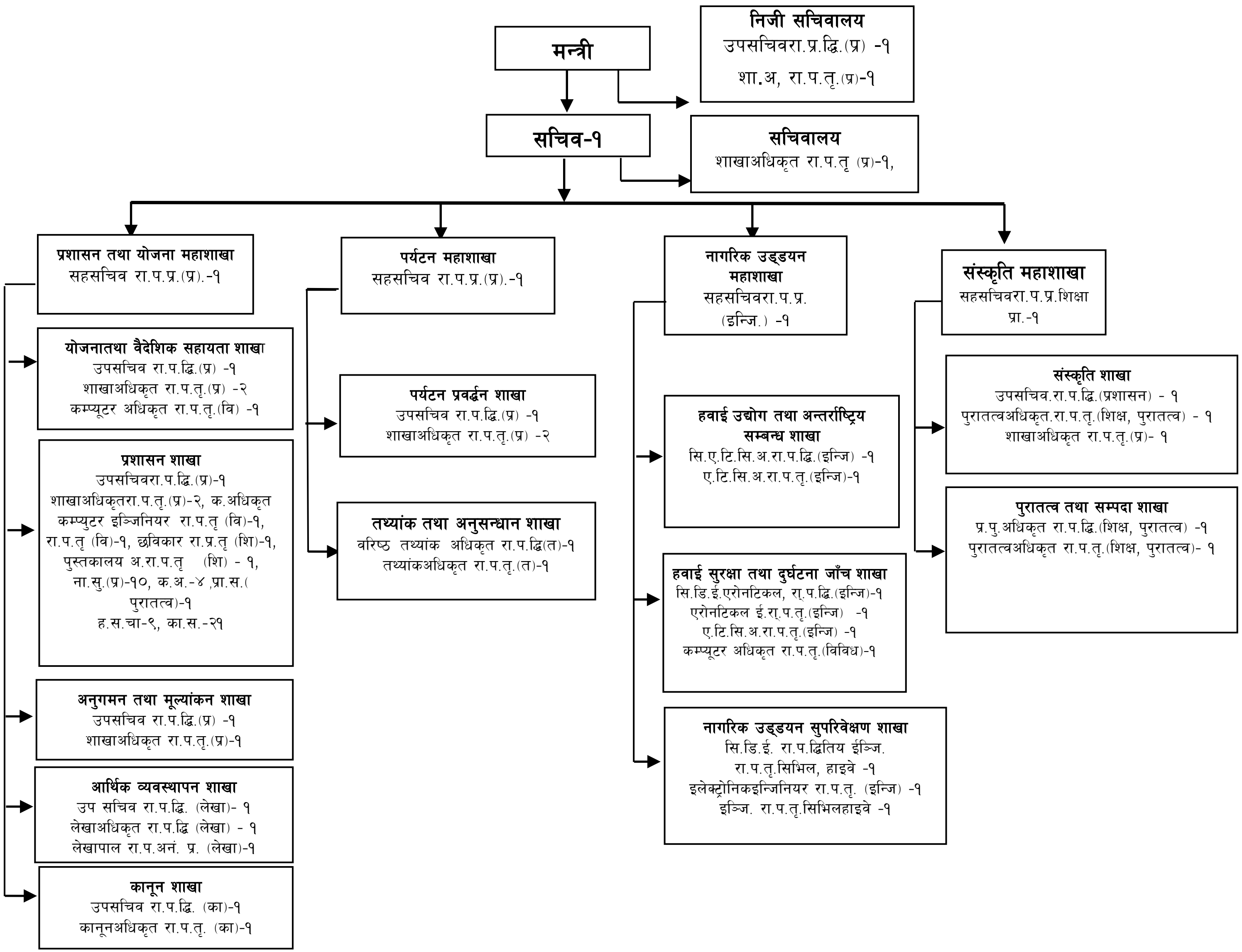

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको दरवन्दी तेरिज २०७९

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरवन्दी
१	सचिव	विशिष्ट				१
२	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन			२
३	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	१
४	सहसचिव	रा.प.प्रथम	न्याय	कानुन		०
५	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व		१
६	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		६
७	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानुन		१
८	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
९	प्रमूख पूरातत्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पूरातत्व		१
१०	प्रमूख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा		१
११	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	१
१२	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
१३	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
१४	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		१०
१५	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानुन		१
१६	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक		१
१७	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा		१
१८	पुरातत्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पूरातत्व		२
१९	कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध			३
२०	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	२
२१	ई. ईन्जि	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईन्जि.एन्ड टेलिकम		१

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	जम्मा कायम दरवन्दी
२२	एरोनटिकल इञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल		१
२३	ईञ्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	१
२४	क. ईन्जिनियर.	रा.प.तृतीय	इञ्जि	कम्प्युटर		१
२५	पूस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पू.वि.		१
२६	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	१
२७	ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		१०
२८	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पूरातत्व	पुरातत्व	१
२९	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध			४
३०	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा		१
३१	टा.ना.सू.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.		०
३२	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.		०
३३	ह.स.चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		९
३४	का. स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.		१५
					जम्मा	**८४**

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, Phone: 01-4211870 Fax: 4211758, 4211992 *Updte: २०७९-०४-११*

पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोवाईल नम्बर
मा. मन्त्री	**जीवनराम श्रेष्ठ**	४२११८७९	११४	९८५१००३७६०
स्व उपसचिव	भिमसेन राजवाहक		११६	९८५११२९५२२
प्र. सहायक	अर्जुन महर्जन		११६	९८४१३२०११५
प्रेस संयोजक	तेज वाग्ले		११६	९८५१०६६४२५
मा मन्त्रीज्यूको नीजि सचिवालय				
उपसचिव			२०६	
शा अ	मनोज अधिकारी		२०६	
क अ	केशव थापा		२०३	९८४७२३५८७९
का स	लाल बहादुर खड्का		२०३	९८४१५५४७७४
का स (क)	कल्पना शाही		२०३	९८४९२०१०२०
ह स चा	कृष्ण बहादुर बोगटी		२०३	९८६३३२२९७८
श्रीमान् सचिवज्यूको सचिवालय				
सचिव	महेश्वर न्यौपाने	४२११८७०	३०२	९८५१२७७३७३
क अधि.	शारदा कुमारी अधिकारी	४२११८७०	३०१	९८५११९८३७५
क अ	विमल ज्ञवाली		३०६	९८५११९५८५२
का स (क)	देव बहादुर खत्री		३०१	९८४३४९५१७३
पीएसओ	सुमन गाहा मगर		३०१	९८६०७८०६४४
पीएसओ	तेजेन्द्र अधिकारी		३०१	९८५१२९१७०४
ह स चा(क)	कुमार गुरुङ्ग		३०१	९८५१२८५६५०
ह स चा(क)	संजय चौधरी		३०१	९८१३७७७००५
का स (क)	अस्मिता थपलिया		३०१	९८४९२२०७२६
का स (क)	सुनिता श्रेष्ठ		३०१	९८०११६९५८१
प्रशासन तथा योजना महाशाखा				
सहसचिव	डा. टोकराज पाण्डे	४२११६२०	१६०	९८४१२७५६८७
उपसचिव	सोमनाथ गौतम			९८५१०८३६६७
ना सु	गीता देवी पराजुली		४०१	९८४१८८०६३४
का.स. (क)	कौशिला श्रेष्ठ		४०१	९८६७३१७०४४
योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा				
उपसचिव	कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ		४१७	९८४९२२६१२७
शा अ			४१४	
शा अ	सरोज खनाल		४१४	९८४९११७९०१
क अधिकृत	हरिकाजी राई		४१०	९८४१२८६१३५
ना सु	सकेन्द्र राई			९८४३३५४२२६
प्रशासन शाखा				
उपसचिव	टेकनारायण पौडेल	४२११६२६	४०७	९८५११८१३२९
शा अ	टंक बहादुर नेगी		४०८	९८५११७८१७८
शा अ	प्रविनहाङ योङ्गहाङ		४११	९८४२१६७९६६
क ईन्जि	प्रदिपराज पौडेल		३१०	९८५११९७४९२
पुस्त.अ.	राजनारायण सिंह		१२२	९८४१८००८०३
ना सु	विष्णु पौडेल घिमिरे		४०९	९८४१६३८०८३
ना सु	दुर्गा कुमारी खड्का		४०९	९८४२९२८५९९
अनु.सहायक	शिवराम सापकोटा		१२३	
खरिदार	रजिना सुब्बा		१२३	९८०२७५४४६४
ह स चा	मनिबज्र लामा			९८४१८९९१०८
ह स चा	अर्जुन थापा			९८४१२४७२५०
ह स चा	एक बहादुर भण्डारी			९८४९९२०३३६
का स(क)	शिवराम साफी			९८६१७२००२७
का स(क)	संगम भट्टराई		४०९	९८६१२५३५५३
का स(क)	सञ्च ब तामाङ		१२३	९८०८६४७२८३
का स	सुनिता कुचिकार			९८४३५४७४४६
अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा				
उपसचिव	निरज कुमार खत्री		४१२	९८४११३७१४०
शा अ	महेश विक्रम लागेजु		१४३	९८४१३५३२४१
ना सु	अर्जुन भट्टराई		१४३	९८४१६८८१६७
क अ	बबिता बस्नेत		१४३	९८४२६४६१०५
आर्थिक व्यवस्थापन शाखा				
प्र.लेखा नि	गणेश प्रसाद चालिसे	४२११९३९	३१९	९८५८०२३८०९
ले अ	भुवन प्रसाद आचार्य	४२११६१४	३२१	९८४३४९३०८६

पद	नाम, थर	कार्यालय	Int.	मोवाईल नम्बर
ले पा	मधु प्रसाद पैयानी	४२५६२२८	३२१	९८४७५९६९६८
ले अ (क)	विष्णु ज्ञवाली		३२४	९८४१२६२२२८
का स (क)	प्रेमा देवी खत्री			९८४३७५३५६५
कानून शाखा				
उपसचिव	पुरुषोत्तम खतिवडा		४१६	९८४१४५८६६४
का.अधिकृ	सुनिता अर्याल		४१६	९८४१७०५२०५
पर्यटन महाशाखा				
सहसचिव	होमप्रसाद लुइटेल	४२११६६९	३१४	९८५११४०९५७
क अ	अलका लुईटेल		३१३	९८६२९८०६८५
ह स चा(क)	विष्णु तामाङ			९८४९०६५२२४
का स(क)	संगीता चौधरी		३१३	९८१३७८८३१७
पर्यटन प्रबर्धन शाखा				
उपसचिव	सरोज कुमार पोख्रेल		३०९	९८४१४३७२२१
शा अ	राजकुमार दुलाल		३११	९८४११४५११३
शा अ	सुरज अर्याल			९८४३६०३६६३
शा अ	टिकाराम निरौला		३११	९८४२६४२०१४
ना सु	चन्द्र कुमार लुइँटेल		३११	९८५१३११२४४
तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा				
ब.त.अ	सिताराम घिमिरे	४२११५९६	३१७	९८४१४०१९७३
त.अ.	रमा गौतम भण्डारी	४२११५९६	३१७	९८५७०६५७०५
नागरिक उड्डयन महाशाखा				
सहसचिव	बुद्धिसागर लामिछाने	४२११८४७	६०७	९८५१२४९०३३
ना सु	चुडामणि खनाल		६०१	९८४२०३४१७६
ना सु	लिला रेग्मी		६०५	९८४१८६०५९३
का स (क)	तारा राई		६०१	९८४९७७९२२८
हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा				
सिएटीसीअ	प्रमोद नेपाल	४२११६८५	६११	९८४१५७३८३७
हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा				
सिडिइए				
एरो इ.	तनुजा पोखरेल		१३२	९८०१०५२९१९
एटीसीअ	सुवर्णराज भट्टराई		६०६	९८४१३५६२४८
क. अधि	नगेन्द्रबहादुर रोका क्षेत्री		६०९	९८४१८२४३१७
नागरिक उड्डयन सुपरिवेक्षण शाखा				
सिडिइ सि				
इ इञ्जि	अनिल भुजेल		६०८	९८४१८०५२८३
शा अ	मोहन कुमार घिमिरे	४२११६१४		९८५११९८२७१
एटीसीअ	मुकेश डंगोल		६०८	९८४१६४४७५३
एटीसीअ/शाअ	सुरेश चन्द्र अधिकारी			९८५१००००६७
संस्कृति महाशाखा				
सहसचिव	डा. सुरेश सुरस श्रेष्ठ	४२११९०९	६१५	९८४१३६३८३५
प्रा स	निना राई		६१३	९८४९२२७२६२
का स (क)	आशा घिमिरे		६१३	९८४९७५५५७३
ह स चा (क)	मनोज राई			
संस्कृति शाखा				
उपसचिव	पुण्यमाया गुरागाईं		१०८	९८४९२४६०११
पु अ	जयन्ती श्रेष्ठ		६१६	९८४१५७९७९०
शा अ	नारायण प्र. खनाल	४२११८४६	६२३	९८४७८६३०५५
ना सु	हरिमाया पनेरु			९८४१८७३४३०
पुरातत्व तथा सम्पदा शाखा				
प्र पु अ	मंगला प्रधान	४२११५९६	६१७	९८५१०४२१४४
पु अ	करुणा नकर्मी		६१८	९८४९११२३००
पु अ	सविता जोशी		६२०	९८४९१६४०१९
छविकार	रामकृष्ण महर्जन		६२५	९८४१३३८४३८
स.क.अ.	सम्झना पुडासैनी			९८४१६९०४१६
जिन्सी				
ना सु	अर्जुन श्रेष्ठ	४२११६१४	१२१	९८४१५०५९१८
का स	विष्णुबहादुर महर्जन		१२१	९८१३५०७८२८
IT AMC	नारायण भण्डारी			९८४१२८३९६५

विभिन्न निकायका पदाधिकारीहरुको सम्पर्क विवरण (अद्यावधिकः ०७९।०४।०८)

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय मातहतका

विभिन्न निकायका पदाधिकारीहरुको सम्पर्क विवरण (अद्यावधिक: २०७९।३।१९)

सि.नं.	निकाय	ठेगाना	नाम	पद	फोन नं.	मोवाइल नं.
	विभाग					
१	पर्यटन विभाग	भृकुटीमण्डप	तारानाथ अधिकारी	महानिर्देशक	4247037	9856024733
२	पुरातत्व विभाग	रामशाहपथ	दामोदर गौतम	महानिर्देशक	4250683	9849595551
	अभिलेखालय					
१	राष्ट्रिय अभिलेखालय	रामशाहपथ	सौभाग्य प्रधानाङ्ग	महानिर्देशक		9851206845
	कार्यालय					
१	नेपाल प्रतिलिपी अधिकार र.कार्यालय	शान्तिनगर	विष्णु कुमारी भट्टराई	रजिष्ट्रार	4431155	9860312222
	संग्रहालय					
१	राष्ट्रिय संग्रहालय	छाउनी	जयराम श्रेष्ठ	संग्रहालय प्रमुख	4271478	9841375720
२	राष्ट्रिय मुद्रा संग्रहालय	छाउनी	प्रतिमा रञ्जित	संग्रहालय प्रमुख		9841624580
३	नारायणहिटी दरवार संग्रहालय	नारायणहिटी	सुरेस सुरस श्रेष्ठ	नि. कार्यकारी निर्देशक	4227607	9841363835
४	पाटन संग्रहालय	पाटन	सुरेशमान लाखे	नि. संग्रहालय प्रमुख	5521492	9851013743
५	राष्ट्रिय कला संग्रहालय	भक्तपुर	अरुणा नकर्मी	संग्रहालय प्रमुख	6610004	9841353595
६	हनुमानढोका दरवार संग्रहालय	हनुमानढोका	सन्दिप खनाल	कार्यकारी निर्देशक		9842039533
	परिषद्					
१	वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद	जनकपुरधाम	शितल शाहु पूर्वे	अध्यक्ष		9851001721
			बलराम ठाकुर	कार्यकारी निर्देशक		9854021130
	बोर्ड					
१	नेपाल पर्यटन बोर्ड	भृकुटीमण्डप	डा. धनञ्जय रेग्मी	कार्यकारी अधिकृत	4256909	9851105518
			नन्दिनी लाहे थापा	सिनियर डाइरेक्टर	4256909	9851022912
	प्राधिकरण					
१	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	बबरमहल	प्रदीप अधिकारी	महानिर्देशक	4262387	9851080273
			विनोद प्रसाद न्यौपाने	प्रशासन प्रमुख		9841438309
	निगम					
१	नेपाल वायुसेवा निगम	कान्तीपथ	युवराज अधिकारी	कार्यकारी अध्यक्ष	4227123	9851066914
			दिपु राज ज्वार्चन	नि. महाप्रवन्धक		9851183333
	कोष					
१	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	वनकाली	डा. मिलनकुमार थापा	सदस्यसचिव	4470575	9851242808
			डा.घनश्याम खतिवडा	कार्यकारी निर्देशक		9851015160
२	लुम्बिनी विकास कोष	लुम्बिनी	अवधेश कुमार त्रिपाठी	उपाध्यक्ष	071-580189	9851209354
			सानुराजा शाक्य	सदस्यसचिव		9857010010
	आयोग					
१	भाषा आयोग	शंखमूल	डा. लवदेव अवस्थी	अध्यक्ष		9851062188
			जयराम अधिकारी	सचिव		9851143646
	प्रतिष्ठान					
१	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	कमलादी	गंगा प्रसाद उप्रेती	कुलपति	4223069	9851031238
			डा. जगमान गुरुङ्ग	उपकुलपति		
			जगत प्रसाद उपाध्याय	सदस्यसचिव		9851210428
			सुमन अधिकारी	प्रशासन प्रमुख		9851177172
२	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्र. प्रतिष्ठान	छाउनी	नारायणभक्त श्रेष्ठ रायन	कुलपति	4283791	9841793616
			हरिहर शर्मा	उपकुलपति		9851073555
			श्याम तमोट	सदस्यसचिव		9852023886
			दिपक बोहोरा	प्रशासन अधिकृत		9851065816
३	नेपाल ललितकला प्र. प्रतिष्ठान	नक्साल	कान्छाकुमार कर्माचार्य	कुलपति	4421206	9851120036
			गोपाल चित्रकार	उपकुलपति		9851031307
			विपिन कुमार घिमिरे	सदस्यसचिव		9843266478
			कमलमणी काफ्ले	उपप्रशासन प्रमुख		9851194326
४	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्य. प्रतिष्ठान	रविभवन	राजेश उप्रेती	कार्यकारी निर्देशक	4282269	9851092090
			ज्ञानेन्द्र पण्डित	प्रशासन प्रमुख		9841398996
५	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	बिजुलीबजार	उङ्दी छिरिङ शेर्पा	अध्यक्ष		9851070687
			रुद्र प्रसाद चापागाई	कार्यकारी निर्देशक	5244312	9841373277
	संस्थान					
१	सांस्कृतिक संस्थान, राष्ट्रिय नाचघर	जमल	प्रेमनाथ अधिकारी	अध्यक्ष		9852029106
			अशोक राई	महाप्रबन्धक	4226196	9851097556
			सुदर्शन थापा	प्रशासन प्रमुख		9841974659

४. प्रदान गरिने सेवा

- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी संघीय नीति, योजनाको तर्जुमा, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन विकास सम्बन्धी पूर्वाधारहरुको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति ।
- वैदेशिक सहायता र आन्तरिक स्रोतबाट संचालित आयोजनाहरुको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य।
- पर्यटन व्यवसाय सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरुको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय निकायहरुसँग समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि अन्तराष्ट्रिय जगतसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पुर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवं स्थानीय तहहरुसँग समन्वय सम्बन्धी कार्य ।

- पर्यटन विषयक सम्झौताहरु सम्बन्धी कार्य ।
- पर्यटन सम्बद्ध तथ्याङ्कहरुको संकलन, विश्लेषण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य।
- नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरुको स्तर निर्धारण र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुयान निर्माण तथा डिजाइन, संचालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा संचालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ भाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेशन सेवा शुल्क र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- वायुसेवा कार्यसंचालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- हवाइ सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर, मापदण्ड, मार्गदर्शन कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- एयरनेभिगेसन र एयर ट्राफिक सेवा नियमन सम्बन्धी कार्य।
- उड्डयन सेवाको लागि मौसम सम्बन्धी सूचना सेवा।
- उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग समन्वय तथा वायुयान दुर्घटना जाँच सम्बन्धी कार्य।
- अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न मुलुकहरुसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता सम्बन्धी कार्य ।
- नागरिक उड्डयन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरुको अनुमोदन सम्बन्धी कार्य ।
- वायुसेवाहरुलाई सेवा संचालन अनुमति सम्बन्धी कार्य ।
- निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिश सम्बन्धी कार्य ।
- मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरुमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरुको पहिचान, समन्वय र निर्णय सम्बन्धी कार्य ।
- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति सम्बद्ध आयोग, कोष, विकास समिति, प्रतिष्ठन, परिषद्हरु सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य।

- विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदाय, भाषाभाषिकाको साहित्य, संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकास सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड सम्बन्धी कार्य।
- प्रतिलिपी अधिकार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य।
- संग्रहालय र अभिलेखालय सुदृढीकरण सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य।
- अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाको खोज, अध्ययन, संरक्षण, प्रबर्द्धन, सूचीकरण सम्बन्धी कार्य।
- संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह, गुठी संघ संस्थाहरुलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य ।
- संस्कृति तथा पुरातत्व सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासंग सन्धि सम्झौता सम्बन्धमा सम्पर्क र समन्वय गर्ने कार्य।
- मन्त्रालय, विभाग वा अर्न्तर्गतका कार्यालयहरुको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य ।
- मन्त्रालय, अर्न्तगतका निकायहरुको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा बिभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य ।
- कार्य सम्पादन मूल्यांकन र प्रोत्साही पुरस्कार सम्बन्धी कार्य ।
- नेपाल इञ्जिनियरिङ्ग सेवा अर्न्तर्गत पर्ने एरोनटिकल इञ्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इञ्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य।
- आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

५. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.सं.	महाशाखा / शाखा	जिम्मेवार अधिकारी
(क)	प्रशासन तथा योजना महाशाखा	सहसचिव डा. टोकराज पाण्डे
१	प्रशासन शाखा	उपसचिव श्री टेकनारयण पौडेल
२	योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा	उपसचिव श्री कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ
३	अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	उपसचिव श्री निराज कुमार खत्री
४	आर्थिक व्यवस्थापन शाखा	उपसचिव (लेखा) श्री गणेश प्रसाद चालिसे
५	कानून शाखा	उपसचिव (कानून) श्री पुर्शोत्तम खतिवडा
६	जिन्सी शाखा	ना.सु. श्री अर्जुन श्रेष्ठ
(ख)	पर्यटन महाशाखा	सहसचिव श्री होम प्रसाद लुईटेल
७	पर्यटन प्रवर्द्धन शाखा	उपसचिव श्री सरोज कुमार पोखेरेल
८	तथ्याङ्क तथा अनुसन्धान शाखा	उपसचिव श्री सीताराम घिमिरे
(ग)	नागरिक उड्डयन महाशाखा	सहसचिव श्री बुद्धिसागर लामिछाने
९	हवाई उद्योग तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	उपसचिव श्री प्रमोद नेपाल
१०	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा	एरोनटिकल इन्जिनियर श्री तनुजा पोखरेल एटीसी अफिसर श्री सुवर्णराज भट्टराई
११	नागरिक उड्डयन सुपरीवेक्षण शाखा	इन्जिनियर श्री अनिल भुजेल शा.अ. श्री मोहन कुमार घिमिरे
(घ)	संस्कृति महाशाखा	सहसचिव श्री होम प्रसाद लुईटेल

१२	संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री पुण्यमाया गुरागाईं
१३	पुरातत्व तथा संस्कृति शाखा	उपसचिव श्री मंगला प्रधान

६. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

मन्त्रालयका अधिकांश कार्यहरु दस्तुर नलाग्ने र अवधि तोक्न नसकिने प्रकृतिका (नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने) भएको।

७. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया

- मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा : सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा : उक्त ऐनको दफा ७ बमोजिम ।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी

- मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवं अन्य कार्यहरु सम्बन्धमाः मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर / माननीय मन्त्री स्तरबाट / सचिवस्तरबाट।
- माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम।
- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले ।
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा सचिवले ।

८. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

(क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमाः प्रचलित ऐन कानूनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम।

(ख) सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमाः राष्ट्रिय सूचना आयोग।

९. सम्पादन गरेको कामको विवरणः

(क) संस्कृति प्रवर्धन तथा पुरातत्व क्षेत्र :-

प्रमुख उपलब्धीहरू

- तिलौराकोटलाई विश्वसम्पदा सूचिमा सूचिकृत गर्न प्रक्रियाका सम्बन्धमा चार किल्ला तोकी नक्सा तयार भई संरक्षित स्मारक क्षेत्र घोषणा गर्ने सन्दर्भमा सिमांकन सम्बन्धि कार्य सम्पन्न भइ सोको स्वीकृतिका लागि मन्त्री परिषदमा फाइल पठाउन तयारी भइरहेको ।
- लुम्विनीमा निर्माणाधीन ५ हजार व्यक्ति क्षमताको ध्यान केन्द्र तथा सभाहलको ५५ % भौतिक प्रगति हासिल भएको ।
- आनि गुम्बा र पिण्डस्थान पुनर्निर्माण गर्ने कार्य ८५ प्रतिशत सम्पन्न ।
- बृहत्तर लुम्बिनी क्षेत्रको एकिकृत गुरुयोजना तयारः
    - यस सम्बन्धी विज्ञ नियुक्त गरी EOI तथा RFP कागजात तयार भइरहेको । अर्थ मन्त्रालयको मिति २०७८।४।२४ को पत्रानुसार अर्थ मन्त्रालयको सहमति आएपछि मात्र बोलपत्रको सूचना प्रकाशित हुने ।
    - विज्ञलाई EOI तथा RFP कागजात तयार गर्न सम्बन्धित साइटमा गई स्थलगत अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएकोले थप समय आवश्यक परेको हुँदा कार्तिक महिनाभित्र EOI तथा RFP कागजात तयारी कार्य सम्पन्न गरिने । बोलपत्र प्रकाशित गर्न अर्थ मन्त्रालयको सहमति आवश्यक देखिएकोले तहाँ मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी बोलपत्र प्रकाशित गरिने ।

- पुरातत्व विभागको समन्वय र स्वीकृतिमा तिलौराकोट, गोटीहवा, निग्लीहवा, अरौराकोट, सिसहनीया, धमनीहवा, सगरहवा, रामग्राम र देवदहमा तीर्थयात्री तथा पर्यटकीय सेवा सुविधा विस्तार गर्न शौचालय, ध्यान प्लेटफर्म, पैदलमार्ग, संरक्षण लगायतका संरचना निर्माण गर्ने कार्यको लागि लगत ईष्टिमेट स्वीकृतिको चरणमा रहेको ।

- गौतमबुद्ध फलपुल बाटीका निर्माण गर्ने र सर्भिस सडक वरिपरि ल्याण्डस्केप निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गर्ने कामको बृक्षारोपण र ल्याण्डस्केपको कार्य चालु अवस्थामा रहेको । दुवैको निर्माण कार्यको ६५ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको ।

- संस्कृति नीति २०६७ लाई समयानुकूल परिमार्जन गर्न नीति परिमार्जन समिति गठनको प्रकृया शुरु भएको ।

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन २०१३ को छैठौ संशोधनका लागि विधेयक म प बाट स्वीकृत भई संघीय संसदमा पेश गर्ने तयारि भैरहेको ।

- नेपाल राष्ट्रिय साँस्कृतिक संग्रहालय निमार्ण सम्वन्धमा मौजुदा गुरुयोजनाको पुनरावलोकन गरी आवश्यकतानुसार परिमार्जन र 3D तयार गर्न र उक्त क्षत्रेको DPR तयार गर्न पुरातत्व विभागलाई जिम्मा दिईएको ।

- राष्ट्रिय प्रतिमुर्ति संग्रहालय स्थापना सम्वन्धी अवधारणापत्र (TOR) मा पुन संशोधन गरी स्वीकृतिको क्रममा रहेको ।

- नेपाल र चीन बीच साहित्यिक क्रियाकलापको सहकार्य गर्ने सम्वन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्ने सम्वन्धी कार्य अगाडी बढाईएको ।

- पुरातात्वीक महत्वका ३१ हजार अभिलेखको डिजिटाइजेसन कार्य सम्पन्न भएको ।

- कपिलवस्तुको जग्गा अधिग्रहणका लागि खरिद गरिने कित्ता नं. एकिन भए अनुसारको आवश्यक कागजात तयार भईरहेको ।

- ७ वटै प्रदेशका महत्वपुर्ण सम्पदाहरु निर्माण तथा संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको ।

  -प्रदेश नं. १ - बेहेरेश्वर, भद्रेश्वर मन्दिरको पुनःनिर्माण कार्य सम्पन्न ।

  -प्रदेश नं. २ को जानकी मन्दिरको संरक्षण कार्य सम्पन्न ।

  -बागमती प्रदेशको रविभवनस्थित NATHM परिसर भित्र रहेको राणाकालिन भवन संरक्षण कार्यका लागि कार्यादेश दिएको ।

-गण्डकी प्रदेशको मुक्तीनाथ मन्दिर प्रवेशद्धारको दायाँ वायाँको सत्तल सरक्षण गर्ने कार्य सम्पन्न ।

-लुम्बिनी प्रदेशको   मजार बाबाको मन्दिर संरक्षण कार्यका लागि कार्यादेश दिएको ।

-कर्णाली प्रदेशको काँक्रेविहार, जुम्लाको कनकासुन्दरी मन्दिरको संरक्षण कार्य ६० प्रतिशत सम्पन्न।

-सुदुरपश्चिम प्रदेशको कार्यक्रमहरुको लागत अनुमान तयार भईरहेको ।

(ख) पर्यटन क्षेत्र-

प्रमुख उपलब्धीहरुः

- ईन्द्रसरोवर, सन्दकपुर, पञ्चासे, भादागाँउ, निग्लिहवा र धनुषाधामको दोश्रो चरणको निर्माण कार्यको सम्झौता भई कार्य शुरु भएको ।
- रारा क्षेत्रको प्रथम चरणको कार्य ५० प्रतिशत सम्पन्न भएको ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको लागत साझेदारीमा पर्यटकीय गन्तव्य पूर्वाधार विकास गर्न आयोजना प्रस्ताव आह्वान भई मूल्याङ्कनको चरणमा रहेको ।
- ग्रेट हिमालयन ट्रेल (मकालु, कञ्चनजङ्गा, यार्सट्रिल, च्छो रोल्पा लगायतका क्षेत्रमा १०० किमी) निर्माण कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न भई थप ५० कि.मी. निर्माण सम्पन्न भएको ।
- मुक्तिनाथ क्षेत्रको आनि गुम्बा निर्माण, कागबेनीको पिण्डस्थान पुनर्निर्माणको प्रथम चरणका कार्य ३० प्रतिशत सम्पन्न ।
- त्रिभुवन विश्वविध्यालय अन्तर्गतको केन्द्रीय भूगर्ब विभाग, किर्तिपुर परिसर भित्र अथवा खानी तथा भूगर्भ बिभाग, लैनचौर परिसर भित्र मध्ये कुनै एकमा Geo Park स्थापना गर्न सम्भाव्य स्थान पहिचान गरिएको।
- Sustainable Tourism for livelihood Recovery अवधारणा पत्र तथा परियोजना दस्तावेज तयार भएको ।
- पर्यटन सम्बन्धी विभिन्न संघसंस्था आवद्ध करिव ६०० जना कर्मचारीहरुलाइ{ Health Hygiene and Sanitation Protocol (HHS Protocol) सम्वन्धि तालिम प्रदान गरिएको ।
- पुर्नताजकिय कर्जाका सम्वन्धमा आ.व २०७७/७८ को बजेट तथा मौद्रिक नीतिमा कर्जाका सम्वन्धमा भएका व्यवस्थाहरुका सम्वन्धमा पर्यटन सम्वद्ध सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न ।

- विदेशस्थित कुटनितिक नियोग र दुतावासहरुवाट Travel , Trade, Media तथा Bloggers सम्वन्धि data base संकलनका लागि पत्राचार गरिएको ।
- विद्यमान सम्पूर्ण पर्यटन शुल्कहरुलाई एकद्वार प्रणाली मार्फत संञ्चालन गर्ने प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गरिएको ।
- विभिन्न virtual Platform को माध्यमबाट अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा नेपालको प्रवर्धन गरिएको जस्तै Virtual PATA Travel Mart 2020, BUZZ Expo China, WTM Virtual 2020 ।
- केन्द्रीय तथ्यांक बिभागको सहकार्यमा आन्तरिक पर्यटन सम्बन्धी घरधुरी सर्भेक्षणको प्रस्नावालीको पूर्व परीक्षण सम्पन्न भएको ।
- समग्र भूगोलको (Digital Data Base) भू सूचना प्रणाली मार्फत तथ्यांक व्यवस्थापन कार्यक्रम नेपालमा भएका विश्वविधालय मार्फत कार्यन्वयन गर्न प्रक्रिया थालनी गरिएको ।
- १२ वटा पर्यटक श्रोत बजारहरुको अध्ययन गरि Ways Forward and Proposed Action plan in present context प्रतिबेदन तयार गरिएको ।
- नोभेम्बर ९ देखि ११ मा आयोजित WTM Virtual 2020 मा सहभागिता जनाई विभिन्न प्रवर्द्दनात्मक भिडियो, फोटो साथसाथै Virtual Meeting मार्फत नेपालको प्रवर्द्दन गरिएको ।

(ग) नागरिक उड्डयन क्षेत्र–

मुख्य प्रमुख उपलब्धीहरुः

- B-757 9N ACB विमान विस्थापन कार्यका लागि M/S CSDS कम्पनीलाई बिक्रि गर्न छनौट गरी सम्झौता गर्ने कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको ।
- Transit Cargo Carry सेवा सुरु गर्नका लागि License लिने कार्य प्रक्रियामा रहेको ।
- चिनीया जहाजको व्यवस्थापन सम्बन्धमा विभिन्न विकल्पहरुमा छलफल भइरहेको ।

- हवाई सेवाको अन्तर्राष्ट्रिय स्तर कायम राख्नको निमित्त ICAO को Security Findings समाधानका लागि ICAO बाट स्वीकृत Corrective Action Plan (CAP) अनुसार कार्य भैरहेको ।

- हवाई सुरक्षा सम्बन्धी विभिन्न DOC संशोधन प्रक्रिया शुरुवात भएको ।

- Nepal Aviation Safety Plan (NASP) को परिमार्जनको क्रममा draft तयार गरी Finalization को तयारीमा रहेको ।

- धनगढी विमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडान भएको र चन्द्रगढी बिमानस्थलमा हवाई पथप्रदर्शन प्रणाली (VOR/DME) जडानको लागि कार्य सुचारु रहेको ।

- नेपालगंज र विराटनगर विमानस्थलमा ATC Console उपकरण जडान कार्य सम्पन्न भई सकेको तथा थामखर्क, दाङ्ग, राजविराज, बलेवा, सिमिकोट, रारा, फाप्लु, डोटी, साँफेबगर, रुम्जाटार विमानस्थलहरुको कार्य सुचारु रहेको ।

- त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई बुटिक एयरपोर्टको रुपमा रुपान्तरण गर्ने कार्य अन्तर्गत बगैचा निर्माणको कार्य सम्पन्न, टर्मिनल भवनमा Silicon Painting को कार्य सम्पन्न, Baggage Claim Area मा कलात्मक मुर्तिहरु राखिएको, आगमन तर्फ एप्रोन नजिकै बुद्धको धातुको ठुलो मुर्ति राखिएको ।

मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
इलाम, गुल्मी र डोल्पा विमानस्थाल निर्माण तथा परिक्षण उडान गर्ने	• इलामको सुकिलुम्बामा प्रारम्भिक तयारी भईरहेको। • गुल्मीको सिमिचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको। • डोल्पाको मासिनेचौर विमानस्थल निर्माण कार्य चालु रहेको
अर्घाखाँची विमानस्थल निर्माण	• अर्घाखाँची विमानस्थलको धावनमार्ग, ट्याक्सिवे, एप्रोन कालोपत्रे तथा ड्रेनेजको ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु।

जनकपुर र राजविराज विमानर स्तरोन्नती	• जनकपुर विमानस्थलमा चेनलिङ्क फेन्सिङको काम सम्पन्न, रनवे ग्रडिङ्ग ड्रेनेज मर्मत तथा अन्य कार्य भईरहेको। • राजविराज विमानस्थलमा धावनमार्ग कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न। ड्रेनेज निर्माण तथा अन्य कार्य भईरहेको।
तुम्लिङटार विमानस्थल स्तरोन्नती	तुम्लिङटार विमानस्थलको नयां टर्मिनल टावर भवन निर्माण कार्य चालु रहेको। Structure को काम सम्पन्न भई Finishing को काम हुदै।
वैतडी पाटन विमानस्थल स्तरोन्नर्त	बैतडी पाटन विमानस्थलमा ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भई निर्माण कार्य सुरु। Foundation तथा Tie Beam को काम सम्पन्न।
नेपालगञ्ज र विराटनगर विमानर स्तरोन्नती	नेपालगंज र बिराटनगर विमानस्थलमा नयाँ टर्मिनल भवन निर्माणको लागी टेण्डरको काम अन्तिम चरणमा।
दाङको नारायणपुर विमानर निर्माण गर्ने	दाङ्गको नारायणपुर विमानस्थल निर्माण कार्य गर्नको लागि Detail Feasibility Study अन्तिम चरणमा रहेको।
ताप्लेजुङ्ग सुकेटारको धावन विस्तार कार्य	माटोको काम ८५% सम्पन्न Sub base को काम सम्पन्न र Base को काम हुदैं।
चुहानडाँडा विमानस्थल निर्माण	Detailed Feasibility Study को प्रारम्भिक तयारी हुदैं।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल आयोजनामा Cargo Building देखि Apron सम्मको सडक निर्माण गर्ने	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय	लागत अनुमान तयार भईरहेको ।

विमानस्थलमा periphery Road निर्माण गर्ने	
गौतम बुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलको पुरानो Runway लाई Rehabilitation गरि नयाँ parallel Taxiway निर्माण गर्ने	बोलपत्र मुल्याङ्कन अन्तिम चरणमा रहेको ।(Technical Evaluation भइसकेको र Financial Evaluation)

यस अबधिमा जारी गरिएका/स्वीकृत भएका/संशोधन भएका ऐन, नियमावली, कार्यबिधि, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरुको विवरणः

क.सं.	विवरण	नयाँ/संशोधन	थप्नु पर्ने
१	विदेशबाट नेपाल आगमन हुने र नेपालबाट प्रस्थान गर्ने यात्रुहरुको यात्रा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७८ लागू भएको ।	नयाँ	
२	नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ	
३	आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ	
४	केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७ स्वीकृत भएको ।	नयाँ	

१०. सूचना अधिकारी र प्रमुखको नाम र पद

(क) प्रमुखको नामः सचिव श्री महेश्वर न्यौपाने

(ख) सूचना अधिकारीको नामः उपसचिव श्री टेक नारायण पौडेल

११. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

नीतिहरुः

- पर्यटन नीति, २०६५
- राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- राष्ट्रिय संस्कृति नीति, २०६७

ऐनहरुः

- प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, २०१५
- नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, २०१९
- पर्यटन ऐन, २०३५
- लुम्विनी विकास कोष ऐन, २०४२
- पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, २०४४
- अभिलेख संरक्षण ऐन, २०४६
- नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०६४
- नेपाल पर्यटन वोर्ड ऐन, २०५३
- नेपाल नागारिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३
- वृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, २०५५
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९

नियमहरुः

- होटल, लज, रेष्टुराँ वार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८
- ट्राभल र ट्रेकिङ्ग एजेन्सी नियमावली, २०६२
- जलयात्रा नियमावली, २०६३
- अभिलेख संरक्षण नियमावली, २०६३
- गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, २०५२
- प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, २०४६
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९
- प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, २०६१
- नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, २०५५
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, २०५८
- विमानस्थल दस्तुर नियमावली, २०३८ खारेज गर्ने नियमावली २०६७
- क्यासिनो नियमावली, २०७०
- गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली, २०७१
- नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, २०७३

गठन आदेशहरुः

- नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०२९
- तारागाउं विकास समिति (गठन) आदेश, २०३४
- देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५०
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- वुढानिलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- मनकामना क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- वौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, २०७५
- पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३

- पाथीभरा क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- हलेसी महादेवस्थान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५३
- पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, २०५९
- विराट क्षेत्र पर्यटन प्रबर्द्धन विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- वृहत्तर वराहक्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, २०६६
- हनुमानढोका दरवार संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, २०६७
- नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक समिति (गठन) आदेश, २०७७
- आदिकवि भानुभक्त जन्मस्थल विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- केचना कञ्चनजंघा पर्यटन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७७
- नारायणहिटी दरबार संग्रहालय तथा गणतन्त्र स्मारक व्यवस्थापन तथा सञ्चालन विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६

निर्देशिका तथा कार्यविधिहरु

- प्राचीन स्मारक संरक्षण सम्बन्धी कार्यविधी, २०६४
- नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित संस्थालाई ईजाजत दिने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६६
- *(मन्त्रिस्तरीय मिति २०७२।१२।१६ को निर्णयानुसार थप र संशोधित)*
- होमस्टे संचालन कार्यर्विधि, २०६७
- पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि,२०६८
- सय जनाभन्दा बढी विदेशी पर्यटक भित्र्याउने अनुदान कार्यविधि, २०६८
- महाकवि देवकोटा पुरस्कारसम्बन्धी कार्यविधि
- एकतारे होटल देखि पाँच तारे डिलक्स स्तरसम्मका होटल र पर्यटक आवास (रिसोर्ट) सम्बन्धी मापदण्ड
- पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि (संशोधन सहित) २०६९
- पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका,२०७०
- पर्वतारोहण रोयल्टी बाँडफाँड तथा परिचालन निर्देशिका, २०७०

- उपभोक्ता समितिबाट पर्यटन पुर्वाधार बिकास निर्माणसम्बन्धी कार्य गराउने कार्यविधि, २०७१ (संशोधन सहित)
- कम उचाई हिमालचुलीको आरोहण अनुमति प्रदान गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२
- राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार कार्यविधि तेस्रो संशोधन सहित २०७२
- दुर्गम क्षेत्रका हवाई उडानमा भाडा सहुलियत प्रदान गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- कार्य सम्पादन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- भेटीघाटी व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३
- विदा पर्यटन कार्यविधि,२०७३
- पर्यटनसँग सम्वद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई सम्मान गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७३
- भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि, २०७३
- सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड,२०७३
- पर्यटकहरुको आवागमनलाई ब्यबस्थित गर्ने सम्बन्धि मापदण्ड, २०७७
- विदेशबाट नेपाल आगमन हुने यात्रुहरूको व्यवस्थापनसम्बन्धी आदेश, २०७८

१२. प्रमुख उपलब्धि सूचकः

सि.नं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७६/७७को प्रगति	२०७७/७८सम्मको अवस्था	२०७८/७९को दितीय त्रैमासिक सम्मको प्रगति
१.	प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च (डलर)	४८	६५	६५
२.	प्रति पर्यटक औसत बसाई (दिन)	१२.७	१५.१	१५.१
३.	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल विस्तार तथा स्तरोन्नति (प्रतिशत)	९८	यस आ. व को २२, हालसम्मको ९९	९९
४.	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रतिशत)	९१	९७.३३	९८.२५
५.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रतिशत)	६१	८१	८५
६.	सम्पदा पुनःनिर्माण (संख्या)	४५३	५८९	६०७

७.	पर्यटक आगमन (जना)	११,९७,१९१(सन २०१९)	२,३०,०८५९सन् २०२००	१५०९६२ (सन २०२१)
८.	सञ्चालनमा रहेका विमानस्थल (वटा)	३२	३५	३५
९.	बर्षैभरि सञ्चालन योग्य विमानस्थल (वटा)	३२	३७	३७
१०.	रात्रीकालीन उडान सञ्चालनमा आएका विमानस्थल (वटा)	७	८	८
११.	नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमान सेवा (वटा)	२८	२७	३१
१२.	पर्यटकस्तरका होटल (संख्या)	१२५४	१३१३	१३
१३.	निर्मित नयाँ पदमार्गको लम्बाई (GHT समेत) (कि.मी.)	२५५	२२८	०

१३. पर्यटकीय तथ्यांँकः

FACT SHEET 1

Indicators	2020	2021	% Change
Tourist Arrival by			
Air	183130	150625	-17.5
Land	46955	337	-99.2
Total	230085	150962	-34.3
Average Length of Stay	15.1	15.5	
Sex			
Male	124048	105410	
Female	106037	45552	
By Age groups			
0-15 years	9768	11142	
16-30 years	43403	30713	
31-45 years	67829	64164	
46-60 years	61874	35351	
60^{+} years	47211	9036	
Not Specified	0	556	
Top Five Country of Nationality			
Rank 1	India	India	
Rank 2	Myanmar	USA	
Rank 3	Thailand	UK	
Rank 4	China	China	
Rank 5	USA	Bangladesh	
Purpose of Visit			
Holiday/Pleasure	139202	100843	-27.6
Pilgrimage	28530	11172	-60.8
Trekking & Mountaineering	35893	15549	-56.7
Others	26460	23398	-11.6

१४. मन्त्रालय शाखागत इमेल बिबरणः

1. monitoring@tourism.gov.np
2. planning@tourism.gov.np
3. aviation@tourism.gov.np
4. promotion@tourism.gov.np
5. admin@tourism.gov.np
6. account@tourism.gov.np
7. it@tourism.gov.np
8.user: info@tourism.gov.np
9. complain@tourism.gov.np
13. kharid@tourism.gov.np
14.secretary@tourism.gov.np
15.law@tourism.gov.np
16. information@tourism.gov.np
17.culture@tourism.gov.np

१५. प्रमुख आयोजनाहरुको आ.व. २०७६/७७ र २०७७/७८ को प्रथम चौमासिकको भौतिक प्रगतिको तुलनात्मक स्थितिः

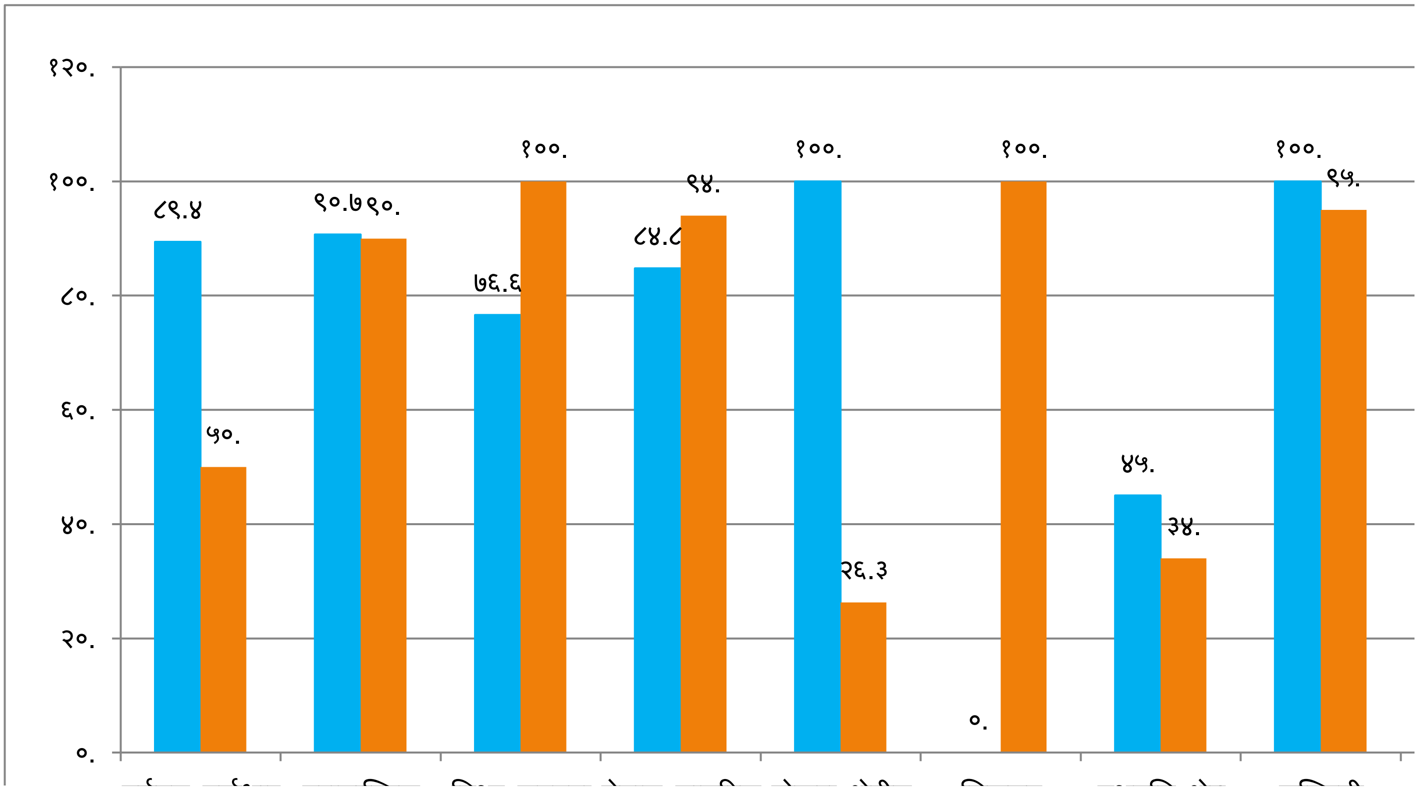

१६. नेपाल सरकार (मा.मन्त्रीस्तर) को मिति २०७९/०४/०८ गतेको निर्णयबाट नेपालको पर्यटन क्षेत्र पुनरुत्थानको कार्ययोजना ।ः

पृष्ठभूमि

रोजगारी सिर्जना, गरिबी निवारण एवम् वैदेशिक मुद्रा आर्जनको प्रमुख श्रोतको रुपमा रहेको नेपालको पर्यटन क्षेत्रमा सन् २०२०/२०२१ को कोभिड-१९ महामारी र त्यसपछिको बन्दाबन्दीले पर्यटक आगमनमा भारी गिरावट हुँदा उपर्युक्त क्षेत्रहरु नराम्ररी प्रभावित भएका छन्। नेपाल सरकारको आ.व. २०७८/०७९ को आर्थिक सर्वेक्षण अनुसार सन् २०१८ को तुलनामा सन् २०१९ मा पर्यटन आगमनको कुल संख्या २.१% ले बढेर ११,९७,१९१ पुगेको थियो तरकोभिड-१९

महामारीको कारण अघिल्लो वर्षको तुलनामा सन् २०२० मा पर्यटक आगमन करिब ८१.० प्रतिशतले घटेर २ लाख ३० हजार ८५ मा रह्यो। यसैगरी सन् २०२१ मा यस्तो संख्या ३४.३ प्रतिशतले घटेर १ लाख ५० हजार ९ सय ६२ रहेको छ।यो सङ्ख्या सन् १९७७ पछिकै सबै भन्दा न्यून रहेको छ। त्यसैगरी सन् २०२१ मा विदेशी पर्यटकबाट विदेशी मुद्रा आर्जन ४६.० प्रतिशतले घटेर रु १३ अर्व ५० करोड ११ लाख रहेको अवस्था छ। यस क्षेत्रमा कार्यरत व्यवसायीहरुले ठुलो आर्थिक क्षति ब्यहोर्नु पर्यो भने औपचारिक र अनौपचारिक क्षेत्रका हजारौं कामदार र मजदुरले रोजगारी गुमाउनु पऱ्यो।

कोभिड-१९ महामारी पछि सरकारले पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धनको लागि अगाडि सारेका राहत तथा पुनरुत्थान प्याकेजहरु, कोभिड-१९ विरुद्धको खोप हरेक नागरिकलाई लगाउने अभियान तथा निजी क्षेत्रको प्रयास लगायतका प्रयत्नहरुबाट पछिल्लो समयमा सुधारका सङ्केतहरु देखिएका छन्। सोहि अनुरुप सन् २०२२ को जून महिनासम्म नेपाल भ्रमण गर्ने पर्यटकको सङ्ख्या २ लाख ३७ हजार ६६० रहेको छ।

नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट बक्तव्य मार्फत १० लाख पर्यटक भित्र्याउने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, होटल लगायत पर्यटन क्षेत्र सम्बद्ध व्यवसायको आ.व. २०७९/०८० को वार्षिक इजाजत र नबीकरण दस्तुरमा छुट दिने, पर्यटन क्षेत्रको पुनरुत्थानको लागि प्रवाह हुने सहुलियतपूर्ण कर्जालाई निरन्तरता, प्रदेश सरकार र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा पहाडी तथा हिमाली क्षेत्रमा मनोरञ्जनात्मक तथा साहसिक पर्यटनको हिल स्टेशसन विकास गर्ने, छिमेकी मुलुकबाट पर्यटक वृद्धि गर्ने मेला तथा रोड शो जस्ता कार्यक्रम नेपाल पर्यटन बोर्डबाट सञ्चालन गर्ने, सगरमाथा क्षेत्रमा पर्वतारोहण अनुसन्धान केन्द्र र शेर्पाहरुको साहसिक पहिचान झल्किने सङ्ग्रहालय स्थापना गर्ने, प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा सडक, खानेपानी, शौचालय, निःशुल्क इन्टरनेट सेवा लगायतका सुविधा बिस्तार गर्ने, गौतमबुद्ध र पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल पूर्ण रुपमा सञ्चालनमा ल्याउने लगायत पर्यटन क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरु अगाडि सारेको छ।

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयबाट नेपालको पर्यटन क्षेत्रको विकास र सुधारको लागि सुझाव पेश गर्न विगतमा कार्यदल र समितिहरू गठन ती समितिहरुबाट प्रतिवेदनहरु प्राप्त भएका छन्। त्यसैगरी कोभिड-१९ महामारी पछि पर्यटन क्षेत्रको पुनरुत्थान गर्ने सम्बन्धमा

मन्त्रालयबाट गठन गरिएको पर्यटन पुनरुत्थान प्राविधिक समितिले पनि नेपालको पर्यटन क्षेत्रको पुनरुत्थान सम्बन्धी प्रतिवेदन पनि पेश गरिसकेको छ। माननीय संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री जीवनराम श्रेष्ठज्यूले पदभार ग्रहण गर्दै विगतमा प्राप्त सुझावहरुसमेत अध्ययन गरी नेपालको पर्यटन क्षेत्रको पुनरुत्थान गर्ने तत्कालिन र दीर्घकालिन कार्ययोजना तर्जुमा गरी पेश गर्न मिति२०७९ असार १३ गते गठन गर्नु भएको नेपालको पर्यटन क्षेत्र पुनरुत्थान कार्य योजना तर्जुमा समितिले पनि आफ्नो प्रतिवेदन पेश गरिसकेको छ। सो समितिले पेश गरेको प्रतिवेदन, मिति २०७९ श्रावण २ गते मन्त्रालयमा आयोजित पर्यटन क्षेत्र सम्वद्ध सङ्घ संस्थाहरुसँगको छलफल एवम् पर्यटन क्षेत्रका प्रबुद्ध व्यक्तिहरुबाट प्राप्त सुझाव समेतलाई समेटेर नेपाल सरकार (मा.मन्त्रीस्तर) को मिति २०७९/०४/०८ गतेको निर्णयबाट नेपालको पर्यटन क्षेत्र पुनरुत्थानको कार्ययोजना स्वीकृत गरिएको छ।

१७. नेपालको पर्यटन क्षेत्र पुनरुत्थान कार्ययोजना-२०७९

क्र.सं.	क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	अवधी
१	पर्यटन नीति २०६५, हवाई नीति २०६३, राष्ट्रिय संस्कृति नीति २०६७, पर्यटन ऐन२०३५, नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन २०५३, प्रतिलिपि अधिकार ऐन २०५९ र पर्वतारोहण नियमावली २०५९ लगायतका कानूनहरुको समसामयिक संशोधन प्रक्रिया अगाडि बढाउने।	MoCTCA	MoF, MoLJPA, NAC, CAAN, DoT, NTB	२ महिना
२	'Clean Nepal: Green Nepal' को अवधारणा अन्तर्गत प्रदेश सरकार, स्थानीय तहहरु, नागरिक समाज एवम् निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुमा राष्ट्रिय सरसफाई एवम् रङरोगन गर्ने अभियान सञ्चालन गर्ने।	MoCTCA, NTB	Private Sector	१ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर
३	काठमाडौं उपत्यकाका ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदा जोड्नेगरी सम्पदा मार्ग निर्माण गर्ने।	MoCTCA	DoA, DoR, DUDBC	निरन्तर
४	कोभिड-१९ पछिको नेपाल Most Happening Destination रहेको उल्लेख गर्दै यसको बजारीकरण अभियान शुरु गर्ने।	NTB	NTB, HAN, NATTA, NATO, PATA	१ महिना भित्र

५	काठमाडौं उपत्यका भित्र रात्रिकालिन पर्यटनको प्रारम्भ र प्रवर्द्धन गर्ने अवधारणा अनुरुप काठमाडौं, पाटन, भक्तपुर र कीर्तिपुरमा रात्रीकालीन सम्पदा यात्राको शुरुवात गर्ने।	NTB	MoCTCA, Nepal Police, Local Level Government	२ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर
६	पर्यटकको नेपाल बसाईलाई थप सुरक्षित बनाउन Crisis Management Unit स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने।	NTB	MoCTCA, DoT, NTB, CAAN, Tourist Police	१ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर
७	पर्यटनको विविधीकरणका लागि प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र निजी क्षेत्र समेतको सहभागिता हुनेगरी नमुनाको रुपमा उपयुक्त पर्यटकीय क्षेत्रमा हिल स्टेशनको विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने।	MoCTCA	DoT, NTB	६ महिना भित्र
८	सगरमाथा सम्वाद कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	MoCTCA	OPMCM, MoF, MoFA, NTB	२ महिना भित्र
९	गैरआवासीय नेपाली सङ्घको नेतृत्वमा **एक नेपाली एक विदेशी साथी नेपाल पठाउ अभियान** सञ्चालन लगायतका पर्यटन प्रवर्द्धनका विविध कार्यक्रम सञ्चालन गर्न मन्त्रालय र गैरआवासीय नेपाली सङ्घबीच समझदारी गर्ने।	MoCTCA	MoFA, NTB, NRNA	निरन्तर
१०	हिमाल आरोहणको लागि ५ हजार ८ सय मिटरदेखि ८ हजार मिटरसम्मका थप हिमचुलीहरुको आरोहण खुला गर्ने।	MoCTCA	OPMCM, DoT, NMA	६ महिना भित्र
११	अन्तर्राष्ट्रिय ख्याती प्राप्त र सामाजिक सञ्जाल लगायतका डिजिटल प्लेटफर्ममा लोकप्रिय रहेका व्यक्तिहरुलाई	NTB	MoCTCA & Private Sectors	१ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर

	नेपालको पर्यटन सद्भावना दुतमा नियुक्त गर्ने र उनीहरुलाई नेपाल भ्रमणको लागि आमन्त्रण गर्ने तथा सम्मानको कार्यक्रम राख्ने।			
१२	भारतीय र बङ्गलादेशी नागरिकमा लोकप्रिय गन्तब्यको रुपमा रहेका चितवन, पोखरा लगायतका गन्तब्यहरुलाई Wedding र अन्य Ceremonial Destination का रुपमा विकास गर्ने। सोसँग सम्बन्धित हवाई तथा स्थल यातायात सेवाको अन्तरआवद्धता र सञ्जालीकरणको अभिवृद्धि गर्ने।	MoCTCA, CAAN	NTB, HAN, REBAN, NATTA, NATO, PATA, AOAN, BARN & Private Sectors	निरन्तर
१३	नेपालको पदयात्रा तथा पर्वतारोहणलाई थप सुरक्षित, भरपर्दो र व्यवस्थित बनाउन GPS Tracking System कार्यान्वयनमा ल्याउने।	DoT, NTB	MoCTCA, NMA, TAAN	३ महिना भित्र
१४	अन्तर प्रादेशिक हवाइ सेवा विस्तारगर्ने।	MoCTCA, CAAN	NAC, Private Airlines, AOAN	निरन्तर
१५	नेपालको उड्डयन क्षेत्रका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति उत्पादन गर्न अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको फ्लाइङ स्कुल सञ्चालन प्रक्रिया अगाडि बढाउने।	MoCTCA, CAAN	Private Sector	६ महिना भित्र
१६	प्रमुख पर्यटन श्रोत/बजारबाट हवाई उडान सञ्चालन गर्न अन्तर्राष्ट्रिय वायुसेवा कम्पनीसँग समन्वय गर्ने।	MoCTCA	CAAN, Private Airlines, BARN	निरन्तर
१७	गौतमबुद्ध र पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा हुने सबै अन्तर्राष्ट्रिय उडानमा लाग्ने LPN (Landing, Parking & Navigation) मा लाग्ने सेवा शुल्कमा दिईएको शतप्रतिशत छुटलाई निरन्तरता दिने र Ground Handling Charge मा निश्चित प्रतिशतसम्म छुट	CAAN	MoCTCA, MoF, BARN	१ महिना भित्र र निरन्तर

	दिइने। Charter Flight लाई प्रोत्साहन गर्ने Transit Cargo का लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्न पहल गर्ने।			
१८	काठमाडौं उपत्यकाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरुमा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा Hop On Hop Off City Bus सञ्चालन गर्ने।	MoCTCA, NTB	NTVA, TBAN	३ महिना भित्र
१९	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलदेखी उपत्यकाका महत्वपूर्ण स्थानसम्म पुग्ने गरी विद्युतीय यातायात सेवा (Airport Shuttle Bus Service) सञ्चालन गर्ने।	MoCTCA	CAAN, NTB, NTVA, TBAN	३ महिना भित्र
२०	प्रयोगमा नआएका विमानस्थललाई बैकल्पिक प्रयोगमा ल्याउने।	MoCTCA, CAAN	Private Sector	३ महिना भित्र
२१	दुर्गम क्षेत्रमा हवाई सेवा विस्तार गर्ने उद्देश्यले विमान खरीद गर्ने हवाई सेवा कम्पनीलाई निश्चित समयसम्मको लागि करछुट सुविधा प्रदान गर्ने। साथै दुर्गम हवाई सेवा विकास कोषलाई कार्यान्वयनमा ल्याउने।	MOCTCA, CAAN		३महिना भित्र
२२	विमानस्थलमा रहेको मनी एक्सचेन्ज काउन्टर अगाडि २४ सै घण्टा सटही दर देखिने गरी विद्युतीय सूचना बोर्ड राख्ने व्यवस्था मिलाउने।	CAAN	NRB, Money Changer Company	१महिना भित्र
२३	गौतमबुद्ध एवम् पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा प्रचार-प्रसार गर्न पर्यटन सम्बद्ध सङ्घ संस्थाहरु, राष्ट्रिय वायुसेवा सञ्चालक र विदेशस्थित कुटनैतिक नियोगहरुसँग मिलेर संयुक्त रुपमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	CAAN, NTB	MoCTCA, MoFA, NATO, NATTA, TAAN,BARN, NRNA	३ महिना भित्र
२४	सबैभन्दा बढी विदेशी यात्रु भित्र्याउने वायुसेवा कम्पनी,	MoCTCA	CAAN, NTB, DoT, DoI,	निरन्तर

	ट्राभल एजेन्सी, पर्यटन सम्बद्ध सङ्घ संस्था तथा Frequent Traveler लाई मापदण्ड बनाई छुट-राहत तथा सम्मान गर्ने।		NATO, HAN, NATTA, TAAN	
२५	विमानस्थलबाट सञ्चालन हुने सबै ट्याक्सी लगायतका पर्यटकीय सवारी साधनमा जीपीएस प्रणाली राख्ने व्यवस्था मिलाउने। साथै पर्यटकीय ट्याक्सी चालकलाई निर्धारित पोशाक र व्यवहारगत तालिम दिने।	CAAN	Valley Traffic Police, NTVA, TBAN	१ महिना भित्र
२६	नेपाल वायुसेवा निगमले Marketing Information Data Tapes (MIDT) भित्र्याई आफ्नो बजार व्यवस्थापनको रणनीति बनाउने।	NAC	MoCTCA	३ महिना भित्र
२७	विमानस्थलमा रहेको नेपाल पर्यटन बोर्डको सूचना कक्षमा धेरै पर्यटक आउने प्रमुख मूलुकका नागरिकले बोल्ने भाषाका सहयोगी तथा Digital Information Board राख्ने व्यवस्था मिलाउने।	NTB	MoCTCA, CAAN	२ महिना भित्र
२८	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलहरुको सौन्दर्यीकरण, स्तरोन्नति गर्ने र सेवालाई प्रभावकारी बनाउने।	CAAN	NAC, DoI, Custom Office	१ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर
२९	अन्तर्राष्ट्रिय प्रस्थान कक्षतर्फ Duty Free Shop को व्यवस्था गर्ने तथा उक्त पसलहरुमा नेपाली हस्तकला तथा नेपाली उत्पादनका Liquor बिक्री गर्ने व्यवस्था मिलाउने। साथै आन्तरिक एवम् अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा यात्रुहरुको सुविधाको लागि Vending Machine राख्ने।	MoF, CAAN	NTB, DoC	३ महिना भित्र

३०	नेपाल वायुसेवा निगमको सबै प्रकारका टिकटलाई अनलाइन बिक्रीमा लैजाने व्यवस्था मिलाउने।	NAC	MoCTCA	१ महिना भित्र
३१	नेपाल वायु सेवा निगमबाट सञ्चालित विमानस्थलको भूमिस्थ प्रवन्ध सेवा (Ground Handling Service) लाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने।	NAC	CAAN	१ महिना भित्र
३२	नेपाल होटल तथा पर्यटन व्यवस्थापन प्रशिक्षण प्रतिष्ठानलाई सातै प्रदेशमा बिस्तार गर्ने।	MoCTCA	MoF, NATHM	१ वर्ष भित्र
३३	रारा, खप्तड जस्ता महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्यहरुमा गुणस्तरीय होटल लगायत एकिकृत पर्यटकीय पुर्वाधारको विकासको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी विकास र प्रवर्द्धन गर्ने।	MoCTCA, DoT, NTB	MoF	१ वर्ष भित्र
३४	आन्तरिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न **'पहिले देश अनि विदेश'** अभियान सञ्चालन गर्ने।	NTB	NATTA, TAAN, HAN, NMA, NARA, SoTTO	निरन्तर
३५	ऐतिहासिक राम जानकी मन्दिर र तिलौराकोट क्षेत्रलाई युनेस्कोको विश्व सम्पदा सुचीमा सूचीकृत गर्न प्रक्रिया अगाडी बढाउने।	DoA	MoCTCA, MoFA, MoFAGA	निरन्तर
३६	नेपाल स्थित विदेशी नियोगहरुसँग महिनामा एक पटक र विदेशस्थित नेपालका नियोगहरुसँग पाक्षिक रुपमा नेपालको पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी छलफल गर्ने।	NTB	MoCTCA, MoFA	निरन्तर
३७	विदेशमा रहेर नेपाली कला, भाषा र साहित्यमा योगदान दिने विदेशी सर्जक/स्रष्टालाई सम्मान गर्न अन्तर्राष्ट्रिय नेपाली साहित्य पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने।	MoCTCA	NTB	निरन्तर

३८	नमूना कार्यक्रमको रुपमा संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरुलाई पर्यटन काजको ब्यवस्था गर्ने। अन्य सार्वजनिक निकायका कर्मचारीहरुलाई पर्यटन काजको ब्यवस्था गर्न आवश्यक पहल र समन्वय गर्ने।	MoCTCA	MoF	निरन्तर
३९	विदेशस्थित नेपाली नियोगहरुमा कार्यरत एक जना अधिकारीलाई पर्यटन क्षेत्रको सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने व्यवस्था गर्ने।	MoCTCA	MoFA, Nepali Embassies in different countries	१ वर्ष भित्र
४०	बढ्दो पर्यटन बजारमा आवश्यक पर्ने प्रशिक्षित जनशक्ति तयार गर्न तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।	NATHM, NMA, NTB, TGDB	HAN, TAAN, NATTA	निरन्तर
४१	'Clean Nepal: Green Nepal' को अवधारणामा सहयोग गर्ने गरी वातावरण एवं सरसफाइको क्षेत्रमा Corporate Social Responsibility गर्ने निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र सम्मान गर्ने।	MoCTCA, NTB	Private Sector	१ महिना भित्र
४२	तारा स्तरका होटलको कोठाहरुमा Single Use Plastics लाई क्रमशः विस्थापन गर्ने।	MoCTCA	DoT, HAN	१ वर्ष भित्र
४३	अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल एवम् अन्य महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुमा Multi-Language Signage राख्ने।	CAAN, NTB	MoCTCA, Local Gov.	१ महिना भित्र
४४	National Tourism Digital Mapतयार गरी कार्यान्वयन गर्ने।	NTB	CAAN, NATTA, NATO, TAAN, HAN,	१ महिना भित्र सुरु गरी निरन्तर
४५	प्रमुख पर्यटकीय राजमार्ग र पर्यटक आगमन बिन्दुहरुमा आधुनिक शौचालय र विश्राम कक्ष निर्माण	NTB	Local Gov., Private Sector	६ महिना भित्र

	गरी सञ्चालन गर्ने।			
४६	MICE Tourism को प्रवर्द्धन गर्ने।	NTB	MoCTCA, DoT	निरन्तर
४७	Yoga, Retreats, Wellness, SPA and Spiritual Tourism प्याकेज बनाइ त्यसको प्रवर्द्धन गर्ने।	NTB	NATTA, HAN, TAAN, NATO& Private associations	६ महिना भित्र
४८	Inbound Tourist Visitors Medical Insurance निर्देशिका स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।	MoCTCA	MoF, BimaSamittee	१ महिना भित्र
४९	कार्यविधिका आधारमा पर्यटकीय सवारी साधन आयातमा भन्सार महसुल छुट दिने ब्यवस्था गर्ने।	MoCTCA, MoF	DoC	निरन्तर
५०	पर्यटन क्षेत्रमा कार्यरत महिलाहरुलाई सशक्तीकरण गर्ने खालका तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	NTB, NATHM	Tourism Sisterhood Association Nepal	निरन्तर
५१	भारत, बङ्गलादेश, चीन तथा One Stop Destination लक्षित पर्यटन श्रोत बजारमा प्रभावकारी बजारीकरण गर्ने।	NTB	TAAN, HAN, NATTA, NATO, PATA	३ महिना भित्र
५२	पर्यटन सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने।	MoCTCA	NTB, DoT, DoI	निरन्तर
५३	काठमाडौं उपत्यका भित्रका प्रमुख ऐतिहासिक सम्पदाहरु घुम्न जाने पर्यटकहरुको सुविधाका लागि एकद्धार प्रणालीबाट प्रवेश अनुमती/शुल्क लिने व्यवस्था मिलाउने।	MoCTCA	Local Government	निरन्तर
५४	विमानस्थल भित्र सञ्चालन हुने बस सेवालाई सुदृढ एवम् ब्यवस्थित गर्ने।	CAAN	MoCTCA , Airlines Companies	६ महिना भित्र

५५	उपत्यका लगायत अन्य पर्यटकीय स्थलहरुमा पर्यटक बसपार्क निर्माणको कामलाई अगाडि बढाउने।	MoCTCA, DoT	Province & Local Government	६ महिना भित्र
५६	पर्यटकहरुको सुविधाका लागि बहुभाषिक Help Line Support Center सेवा सञ्चालन गर्ने।	DoT	MoCTCA, NTB, Tourist Police	२ महिना भित्र
५७	Adventure and Sports Tourism Destinations को पहिचान गरी पर्यटकीय गन्तब्यस्थलको रुपमा विकास गर्ने।	DoT	MoCTCA, NTB	१ महिना भित्र
५८	विदेशी जेष्ठ नागरिक एवं अवकाश प्राप्त ब्यक्तिहरुलाई लामो समयसम्म नेपालमा आरामदायी बसोवासको लागि आकर्षण गर्न Retirement Visa, Health Care Facility सहितका विभिन्न सुविधाहरु समेटेर Tourism Package तयार गर्ने।	MoCTCA, MoHA	NTB,DoT, DoI Private Sector	६ महिना भित्र
५९	सगरमाथा आधार शिविरको ऐतिहासिकता, वर्तमान अवस्था र भविष्यको जोखिमका सम्बन्धमा अध्ययन गर्न सगरमाथा आधार शिविर अध्ययन समिति गठन गरी सो समितिको सुझावका आधारमा आधार शिविरको बैज्ञानिक ब्यवस्थापन गर्ने।	DoT	MoCTCA	निरन्तर
६०	नेपालमा UNWTO एशिया प्यासिफिक क्षेत्रको उच्च स्तरीय Tourism Summit आयोजना गर्ने।	MoCTCA	MOFA, UNWTO, NTB,DoT	६ महिना भित्र
६१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ बमोजिमको विषयगत समितिलाई थप क्रियाशिल बनाई प्रदेश तहमा	MoCTCA	Provincial Government	३ महिना भित्र

	हस्तान्तरण भएका जिम्मेवारीहरुको कार्यान्वयनलाई सहज बनाउने।			
६२	Digital Tourism Destination Profile App तयार गरी सञ्चालनगर्ने।	MoCTCA	NTB	३ महिना भित्र
६३	मुख्य पर्यटकीय पैदल मार्गहरुको स्तरोन्नति र सौन्दर्यीकरण गर्ने। नविनतम प्रविधिमा आधारित फोहर ब्यवस्थापन प्रणालीको सञ्चालन गर्ने एवम् महाभारत पर्वत श्रृङ्खलाका सम्भाव्य स्थानहरुमा साइकल मार्गको निर्माण गर्ने।	DoT, NTB/ STLRP	MoCTCA, TAAN, Local Government	६ महिना भित्र
६४	पर्यटन क्षेत्रले कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा पुऱ्याएको योगदानको एकिन गर्ने प्रणालीको सुदृढीकरण गर्ने र सोका लागि UNWTO लगायतका अन्तरसरकारी संस्थाहरुसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने।	MoCTCA, NTB /STLRP	MoCTCA, NRB, CBS	निरन्तर
६५	नेपालका पर्यटकीय सेवा सुविधाहरुको स्तरीकरण सम्बन्धी निर्देशिकाहरु जस्तै: रेस्टुरेण्ट र बारहरूको लागि खाद्य तथा पेय सेवा मार्गनिर्देशन (Food and Beverage Service Standard for Restaurants and Bars), पर्यटक सवारी साधन सञ्चालन मार्गनिर्देशन (Tourist Vehicle Operating Standards Guidelines), ट्रेकिङ्ग गाइड तालिम निर्देशिका र ऱ्याफ्टिङ् गाइड तालिम निर्देशिका तयार गर्ने।	DoT, NTB/ STLRP	MoCTCA/TAAN, REBAN, NARA, TBAN, NTVA, Local Government	६ महिना भित्र
६६	आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजना तयार गरी पर्यटन बजारको महत्वपूर्ण हिस्साको रुपमा आन्तरिक पर्यटनलाई अभिवृद्धि गर्ने।	MoCTCA, NTB / STLRP,DoT	Tourism Associations	निरन्तर

६७	महामारी तथा अन्य प्राकृतिक विपत्तीबाट आगामी दिनमा पर्यटन क्षेत्रमा आइ पर्न सक्ने चुनौतिहरुको सामना गर्नका लागि पर्यटन क्षेत्रको बृहत राष्ट्रिय पुनरुत्थान रणनीति तयार गर्ने।	MoCTCA, NTB / STLRP,DoT	Tourism Associations	३ महिना भित्र
६८	अन्नपूर्ण आधार शिविरमा दक्षिण एशिया तथा प्रशान्त क्षेत्रका पर्यटन मन्त्रीहरुको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन आयोजना गर्न पहल गर्ने।	NTB	MoCTCA & Private Sectors	४ महिना भित्र
६९	नेपालको पर्यटन क्षेत्रको दिगो विकासका लागि सन् २०२३ देखी २०३३ को दशकलाई नेपाल भ्रमण दशकको रुपमा मनाउन आवश्यक तयारी अगाडि बढाउने।	MoCTCA	OPMCM and other Line Ministries, NTB	३ महिना भित्र
७०	Community Based Tourism, Eco Tourism लगायत पर्यटन क्षेत्रमा विश्वब्यापी रुपमा अभ्यास हुँदै आएका अन्य नयाँ अवधारणाको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी विकास एवम् प्रवर्द्धन गर्ने।	MoCTCA	DoT, NTB, Private Sectors	निरन्तर
७१	पर्यटन क्षेत्रमा अनवरत योगदान गर्ने व्यक्तिहरुलाई सम्मान स्वरुप परिचय पत्र उपलब्ध गराउने।	MoCTCA	DoT, NTB, Private Sectors	निरन्तर
७२	नेपालमा विदेशी चलचित्र छाँयाङ्कनको लागि विदेशी चलचित्र निर्माता एवम् कलाकालारहरुलाई आकर्षण गर्न विभिन्न सहुलियतहरुको ब्यवस्था गर्ने।	MoCTCA	MoCIT, Film Development Board	निरन्तर
७३	नेपालमा विद्यमान होटलहरुको विवरण समावेश भएको जानकारीमूलक Hotel Management Information System र पर्वतारोहणको विषयमा Expedition	DoT	MoCTCA, NTB, HAN, NMA	२ महिना भित्र/निरन्तर

	Information System कार्यान्वयनमा ल्याउने।			

(धन्यवाद)